

УДК 316.1

Проблеми студентської молоді у фокусі наукового дискурсу глобалізації

С.В. ТУПІКОВА

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ, Україна

The problems of students in the focus of scientific discourse of globalization

S.V. TUPIKOVA

The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university, Dnepropetrovsk, Ukraine

24 квітня 2015 року на факультеті суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара відбулася II Міжнародна наукова відео-конференція «Студентська молодь в умовах глобалізації».

Сучасна глобалізація як процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції представляє собою бурхливий розвиток знань та технологій, об'єднання людей та перетворення суспільства в планетарному масштабі. Сучасний гуманітарний дискурс оперує різними контекстами глобалізації, апелюючи до світових тенденцій створення глобальних ринків, становлення нової інформаційної ситуації та перетворення знань безпосередню виробничу силу. В процесі глобалізаційних перетворень та трансформацій, до яких вони приводять у різних сферах життя, саме студентська молодь стає тією соціально-демографічною групою, яка виступає носієм подібних змін.

Проведення конференції з проблем вивчення студентської молоді в умовах міжкультурної інтеграції дає можливість визначити основні питання відносно актуальних проблем впливу глобалізації на освітній простір у вимірі наукового соціологічного знання. Всього в роботі конференції взяли участь 103 фахівця, які представляють 17 міст із 7 країн світу, а саме: України, Польщі, США, Грузії, Чехії, Франції, Казахстану. Академічний склад учасників конференції був досить різноманітний – 23 доктори наук, 32 кандидати наук, 6 старших викладачів і викладачів, 4 аспірантів і докторантів, 6 державних службовців. Основними напрямками роботи конференції стали наступні модуси вивчення проблем студентської молоді в умовах глобалізації: глобалізація освіти і Болонський процес та національні особливості їх прояву; міжнародна академічна мобільність як прояв глобалізації; соціологічна освіта і соціологічні дослідження студентської молоді в університеті; інноваційний потенціал студентської молоді та проблеми студентського самоврядування; культурно-освітні виміри су-

часного студентства; якість життя студентської молоді; принципи, завдання і практика Болонського процесу в оцінках студентів; проблеми імплементації нового українського законодавства про вищу освіту.

Спектр доповідей виявився досить різноманітним, проте представляється можливим розділити їх на дві групи. Перший напрямок повідомлень був присвячений переважно проблемам реформування, гуманітаризації та якості вищої освіти – проф. В.В. Іваненко, проф. О.С. Токовенко, проф. С.В. Шевцов (ДНУ імені Олеся Гончара). Завідувач кафедри соціології ДНУ імені Олеся Гончара, проф. В.В. Кривошеїн у доповіді «Галузеві рамки кваліфікації з соціології: українські реалії та зарубіжний досвід» зазначив необхідність створення інтегрального підходу при формуванні національних систем кваліфікацій відповідно до вимог Єдиного європейського освітнього і наукового простору. При цьому, як зазначив автор доповіді, досвід Кембриджського університету може бути корисним при формуванні національної галузевої рамки кваліфікації з соціології.

Завідувач кафедри соціології та політології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, проф. М.П. Требін у своїй доповіді «Глобалізація вищої освіти: виклики для України» визначив, які завдання стоять перед вищою школою України для досягнення конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг. У першу чергу, як зазначає автор, необхідно забезпечити конвергенцію освітніх програм ВНЗ з метою їхньої відповідності європейським стандартам, що підвищить доступ студентів до одержання освіти та практичної підготовки за кордоном.

У своїй доповіді важливість залучення європейського досвіду в контексті питань участі молоді у міжнародному співробітництві міст підкреслила доц. А.В. Демичева (ДНУ імені Олеся Гончара). Можливими формами участі молоді, в першу чергу як носія нової, прогресивної свідомості, у міжнародному спів-

робітництві міст виступають співробітництво вищих навчальних закладів, шкіл, ліцеїв, гімназій. Такі практики взаємовідносин сприяють міжкультурній комунікації молоді, формуванню соціальних мереж, навичків життя у багатонаціональному середовищі. Взагалі питання міжнародної академічної мобільності як невід'ємного елемента наукової і освітньої діяльності та своєрідного чинника розвитку науки і освіти були представлені в доповідях багатьох науковців – доц. Л.О. Колісник (Національний гірничий університет, Україна), доц. В.Д. Воднік (Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, Україна), доц. Т.О. Грачевська, доц. І.М. Ковальська-Павелко (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна), магістрантка М.А. Короткова (Масаріков університет, м. Брно, Чехія).

Доц. Л.М. Сорокіна (Дніпродзержинський державний технічний університет) у своїй доповіді «Стан та перспективи формування міжкультурних компетенцій студентів у технічному ВНЗ» зафіксувала особливе значення дистанційної освіти, оскільки за її допомогою відбувається формування міжкультурної компетенції студентів, яка розглядається у зв'язку із можливістю студентів брати участь у діалозі культур на основі принципів взаємної поваги, терпимості до культурних відмінностей і подолання культурних бар'єрів. На думку доповідача, міжнародне співробітництво та успіх міжкультурної комунікації має велике значення для конкурентоспроможності на ринку праці в сучасних умовах, коли треба вміти орієнтуватися в полікультурному просторі.

Тематика аспірації щодо міжнародної академічної мобільності серед студентської молоді Львівських ВНЗ була представлена у доповіді наукового співробітника Міжнародного інституту освіти культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» О.Р. П'ятковської. Авторка наголошує, що процес академічної мобільності може сприяти не лише покращенню людського капіталу в Україні, але і його втраті (авторка проілюструвала це на прикладі результатів соціологічного дослідження серед студентів ВНЗ м. Львова). У цьому аспекті важливо, щоб державна політика була спрямована не лише на сприяння студентської академічної мобільності, але й на створення сприятливих умов на ринку праці для молодих фахівців, які володіють знаннями, отриманими за кордоном.

Питання щодо якості вищої освіти в сучасних умовах було актуалізовано в доповіді доц. О.В. Гилюна (ДНУ імені Олеся Гончара) «Якість вищої освіти та проблема залучення студентів до її оцінювання шляхом соціологічних опитувань». Автор зазначив, що сьогодні проблема якості освіти – одна з центральних у

сучасній освітній політиці та науці, особливо в умовах наявної ситуації відставання якості вищої освіти від сучасних потреб, від потенціалу вищої школи країни. В цьому аспекті підкреслювалась думка відносно необхідності проведення соціологічних досліджень з метою більш глибокого вивчення цієї проблеми, при умові залучення до оцінки якості вищої освіти самих споживачів, тобто студентів. Важливість і необхідність оцінки студентами якості освіти, як зазначив доповідач, є однією з основних вимог Болонської декларації. Проф. Г.П. Клімова (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) в своїй доповіді «Формування єдиного простору вищої освіти в контексті Болонського процесу» також зазначила необхідність формування єдиного простору вищої освіти та розробки єдиних критеріїв і стандартів у цій галузі. До основних складників цього процесу авторка віднесла наявність чіткої стратегії, політики та інструментів модернізації вищої освіти; інституційна автономія, інституційні стратегії та профілізація інститутів вищої освіти; професійна підготовка менеджерів (середній рівень) і лідерів (вищий рівень) вищих навчальних закладів.

Інший ракурс доповідей був спрямований на висвітлення проблем ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді. Загальний інтерес викликала доповідь доц. Н.Г. Комих (ДНУ ім. Олеся Гончара), яка була присвячена дозвіллевим практикам студентської молоді. Авторка у вигляді візуальної презентації представила результати проведеного кафедрою соціології ДНУ імені Олеся Гончара анкетування студентів-першокурсників, в ході якого були визначені види дозвіллевої діяльності, особливості їхнього змісту, значущі характеристики та проблеми.

У цілому тематика вивчення дозвілля молоді в умовах сучасного суспільства виявилася дуже популярною серед науковців. Різні аспекти цього питання були розкриті в доповідях аспірантки кафедри соціології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара Н.В. Бурмаги («Дозвіллеві практики студентської молоді в Інтернет-просторі»), студентки Н.В. Дегтяр («Дозвілля сучасної української сім'ї в умовах глобалізації»), студентки В.А. Лучиної («Привлечение студенческой молодежи к участию в культурно-массовых мероприятиях»).

Науковий інтерес та жваву дискусію серед слухачів викликала доповідь доц. О.В. Ходус (ДНУ імені Олеся Гончара), яка була присвячена феномену щастя в актуальних соціальних обставинах. Авторка підкреслює, що в сучасному суспільстві культ щастя стає домінуючим імперативом, своєрідною повинністю, яка виступає в якості морального обов'язку. Визначальною рисою сучасного суспільства стає ак-

тивізація серед молоді практик задоволення, турботи про себе, розкриття власних бажань, що призводить до зміни статусу щастя, перетворення його в «нормативну» емоцію, яку індивідам слід відчувати і демонструвати. Мова йшла про те, що право на щастя, на приватні задоволення і турботу про себе трансформується в культовий об'єкт колосальної індустрії в сучасному суспільстві споживання.

Як завжди на конференціях, які відбуваються на факультеті суспільних наук та міжнародних відносин ДНУ імені Олеса Гончара, вагомо була представлена студентська аудиторія. Спектр наукових інтересів дослідження проблем студентства в умовах актуальних глобалізаційних процесів серед студентів ДНУ імені Олеса Гончара: проблема ідентифікації та самоідентифікації сучасної молоді; ціннісні орієнтації та установки в умовах актуальної культури; питання повсякденності та інше. Так, окремі аспекти проблем ціннісної свідомості сучасної молоді були висвітлені в доповідях студенток Дніпропетровського національного університету імені Олеса Гончара О.Р. Мітрової, В.А. Радіонової, М.А. Сокол, І.О. Драпп.

З огляду на євроінтеграційну стратегію розвитку нашої країни і входження України до європейського освітнього простору, проведення наукових конференцій з цієї проблематики стає необхідним теоретичним плацдармом для обговорення стратегічних напрямів, реальних шляхів і заходів модернізаційних зрушень у національній системі вищої освіти в контексті глобалізаційних викликів часу. Учасники конференції дійшли висновку, що сьогодні потребують більш глибокого аналізу потреби модернізації, еволюційного розвитку та ефективного функціонування національної системи вищої освіти в умовах сучасного, глобалізованого, інформаційного суспільства знань. Зрозумілим стає те, що процеси глобалізації мають молодіжний вимір, саме студентська молодь, як носій прогресивної свідомості, здатна реалізувати ідею «сталого розвитку», стати рушійною силою позитивних перетворень у сучасному суспільстві. Саме на студентську молодь покладена надія на усвідомлення та здійснення ідеї культури миру та демократії, саме молодь має освоїти планетарну етику, нову систему цінностей і навчитися жити на їх основі.

Тупікова Сусанна Вікторівна – кандидат соціологічних наук, старший викладач
Дніпропетровський національний університет імені Олеса Гончара
Адреса: 49010, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 72

Tupikova Susanna Viktorivna – PhD in sociology, senior lecturer
The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university
Address: 72, Gagarin Avenue, Dnipropetrovsk, 49010, Ukraine
E-mail: persefona01@mail.ru